

Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca kabul edilen «Birleşmiş Milletlerin Ayrıcalık ve Muafiyetlerine dair Sözleşme» ye Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin katılması hakkında Kanun

(Resmî Gazete ile ilâm : 21 . III . 1950 - Sayı : 7462)

No.
5598

Kabul tarihi
15 . III . 1950

BİRİNCİ MADDE — Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca 13 Şubat 1946 tarihinde kabul edilen « Birleşmiş Milletlerin Ayrıcalık ve Muafiyetlerine dair Sözleşme » ye Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin ikinci maddede yazılı ihtirazi kayıtlarla katılması onanmıştır.

İKİNCİ MADDE — A) Birleşmiş Milletler teşkilâtında görevlendirilecek Türk vatandaşı kimselerin 1111 sayılı Askerlik Kanununun altıncı maddesinin yüklediği askerliklerini yedek subay veya er olarak yapmış olmaları şartıyla bunların bundan sonraki yedeklik hizmetlerinde bu teşkilâttaki görevlerinin devamı süresince yedek subay veya er durumunda bulduklarına ve Askerlik Kanunundaki usullere göre ertelenmeleri yapılır.

B) Birleşmiş Milletler teşkilâtının siyasi faaliyeti dışında kalacak ve ticari bir mahiyet arzedecek iş ve teşebbüslerden elde edilecek gelirler vasıtasız vergi kanunlarımız hükümlerine tâbi tutulur.

C) Gümrük muafiyetinden istifade ile yurda sokulan Birleşmiş Milletler teşkilâtına ait mallar, Türkiye'de satıldığı takdirde Gümrük Kanununun (4) ncü maddesi gereğince bunlardan Gümrük Vergisi ile girişe terettüp eden diğer vergi ve resimler alınır.

Ç) Birleşmiş Milletlerin Türkiye dâhilinde arazi ve gayrimenkul mubayaaları, yabancılar hakkındaki mubayaa şartlarına tâbi olduğu gibi, satın alacağı her türlü mallardan, yurt dışına çıkarılmayıp Türkiye'de istimal ve istihlâk edilenler de istihlâk ve muamele veya bu nevi mallar üzerine mevzu vergi kanunları hükümlerine tâbidir.

D) Birleşmiş Milletler teşkilâtınca Türkiye dâhilinde görevlendirilecek Türk vatandaşı memurlar, vatandaşların tâbi tutulduğu vergilere tâbi tutulur.

Bunlar ücretlerini de, 5421 sayılı Gelir Vergisi Kanununun dördüncü kısmının ikinci bölümündeki hükümlere göre, yıllık beyanname ile bildirirler.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

DÖRDÜNCÜ MADDE — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

17 Mart 1950

BİRLEŞMİŞ MİLLETLERİN AYRICALIK VE MUAFİYETLERİNE DAİR SÖZLEŞME

Birleşmiş Milletler Asamblesi tarafından 13 Şubat 1946 tarihinde kabul edilmiştir.

Madde — I.

Tüzel Kişilik

1 nci Bent — Birleşmiş Milletler Kurulu, tüzel kişiliğe maliktir.

- a) Anlaşmalar yapmaya,
 - b) Taşınır ve taşınmaz malları almaya ve satmaya,
 - c) Dâva açmaya,
- yeterliği vardır.

Madde — II.

Mallar, Sermayeler ve Alacaklar.

2 nci Bent — Birleşmiş Milletler Kurulu, malları ve alacakları, buldukları yer neresi ve elinde tutan kim olursa olsun, Kurulun açıkça vazgeçtiği hususi haller müstesna olmak üzere, adli muafiyetten faydalanırlar. Bununla beraber şurası da mukarrerdur ki, bu feragat yürütme tedbirlerine şâmil olmayacaktır.

3 ncü Bent — Kurulun binaları masuniyeti haizdir. Alacak ve malları, buldukları yer neresi ve elinde tutan kim olursa olsun, arama, her hangi bir maksatla el koyma, zoralm ve kamu-laştırma ile diğer her türlü icrai, idari, adli ve teşrii tedbirlerden muafıdır.

4 ncü Bent — Kurul arşivlerinin ve, genel olarak, Kurula ait veya elinde bulunan bütün belgelerin, nerede bulunurlarsa bulunsunlar, masuniyetleri vardır.

5 nci Bent — Hiçbir akçalı denetleme, düzenleme ve moratoryuma bağlı olmaksızın :

a) Kurul her türlü sermaye, altın veya dövizi elinde tutabilir ve her nevi para üzerine hesaba malik olabilir,

b) Kurul, alacaklarını, altın veya dövizi bir memlekette diğerine veya bir memleket dâhilinde serbestçe taşıyabilir ve elindeki her nevi dövizi her nevi başka paraya çevirebilir.

6 ncı Bent — Birleşmiş Milletler Kurulu, yukarıdaki 5 nci bent gereğince kendisine tanınmış olan hakların kullanılmasında, bu hakların kısmen veya tamamen kullanılmaması hususunda bir Üye Devletin teşebbüslerini, kendi menfaatlerine zarar vermiyeceğine kanaat getirdiği nispette, nazarı itibara alacaktır.

7 nci Bent — Birleşmiş Milletler Kurulunun alacak, gelir ve sair malları :

a) Bütün vasıtasız vergilerden muafıdır. Bununla beraber şurası mukarrerdur ki, Kurul, sadece kamu menfaatlerine mahsus hizmetlerin bedellerinden fazla olmıyan vergilerden muafiyet istemiyecektir.

b) Birleşmiş Milletler Kurulunun resmî faaliyeti için lüzumlu eşya, ithalât veya ihracat kısıntı ve yasakları ile her nevi Gümrük Vergisinden muafıdır. Bununla beraber, şurası mukarrerdur ki, bu şekilde gümrüksüz ve resimsiz olarak sokulan eşya ithal edildiği memlekette satılmıyacaktır, meğer ki satış bu memleketin Hükümetince kabul edilmiş şartlar altında yapılmış olsun.

c) Kurulun yayımları ithalât ve ihracat yasakları ve kısıntıları ile her nevi Gümrük Vergisinden muafıdır.

8 nci Bent — Birleşmiş Milletler Kurulu, prensip itibariyle, taşınır ve taşınmaz malların fiyatları içine giren satış resimleri ile İstihlak Vergisinden muafiyet isteğinde bulunmıyacaksa da, resmî istimali için yapacağı ve fiyatında bu nevi vergi ve resimlerin dâhil bulunduğu önemli alımlarda üyeler mümkün oldukça bu vergi ve resimlerin indirilmesi veya geri verilmesi için uygun idari tedbirleri alacaklardır.

Madde — III

Ulaştırma kolaylıkları

9 ncu Bent — Birleşmiş Milletler Kurulu, her üye Devlet toprakları üzerinde kendi resmî haberleşmeleri için takaddüm hakları, posta tarife ve resimleri, kablogramlar, telgraflar, telsiz telgraf, telefoto, telefon ve diğer haberleşme ile basın ve radyo haberleri basın tarifesi ile ilgili hususlarda, en az, kendisinin diğer her hangi bir Hükümete, bu Hükümetin diplomatik misyonu da dâhil olmak üzere, gösterdiği muamele kadar müsait muamele görür. Kurulun resmî yazışmaları ve diğer resmî haberleşmeleri sansür edilemezler.

10 ncu Bent — Birleşmiş Milletler Kurulu, şifre kullanmak ve diplomatik kurye ve çantaların haiz bulunduğu ayrıcalık ve muafiyetlerin ayınından faydalanacak olan kurye veya çantalarla haberleşmelerini göndermek ve almak hakkını haiz olacaktır.

Madde — IV

Üye Devletler Temsilcileri

11 nci Bent — Birleşmiş Milletler Kurulunun başlıca veya tâli kurumları ve Birleşmiş Milletlerin topladığı konferanslar yanındaki üye devletlerin temsilcileri, görevleri müddetince ve yerlerine gidiş veya toplantı yerinden dönüşleri esnasında aşağıdaki ayrıcalık ve muafiyetlerden faydalanırlar:

a) Şahsan tutma veya hapsedilme ve şahsi eşyalarının zorahını muafiyeti ile, söz ve yazıları da dâhil olduğu halde, temsilei sıfatiyle gösterdikleri çalışma hususunda her türlü adli kovalamadan muafiyet;

b) Bileümle kâğıt ve vesikaların dokunulmazlığı;

c) Şifre kullanmak ve mühürlü çanta ve mektuplar aracılığı ile haberleşmelerde bulunmak ve ya vesikalar almak hakkı;

d) Görevlerini yaptıkları esnada ziyaret edecekleri veya geçecekleri memleketlerde, her türlü, millî hizmet ödevlerinden, yabancılara mahsus kayıt muamelelerinden, göçmenlikle ilgili her türlü kısımtı tedbirlerinden, kendileri ve eşleri için muafiyet;

e) Para ve kambiyo muamelelerinde, geçici resmî görev sahibi yabancı hükümet temsilcilerine tanınmış olan kolaylıklar;

f) Şahsi eşyaları için diplomasi memurlarına tanınmış olan muafiyet ve kolaylıklar;

g) Keza, yukardakilere aykırı düşmeyen, ve diplomasi memurlarının faydalanmakta oldukları sair ayrıcalık, muafiyet ve kolaylıklar. (Şahsi eşyaları arasında bulunmayan ithalât maddeleri için Gümrük veya İstihlâk vergileri veya satış resimlerinden muafiyet istemek hakkından gayri).

12 nci Bent — Birleşmiş Milletlerin başlıca ve tâli kurumları ile kurul tarafından toplanan konferanslardaki üyelere, görevlerini yaparlarken tam bir bağımsızlık ve söz serbestliği sağlamak amacı ile, görevlerini yaptıkları sırada, gösterdikleri çalışma, söyledikleri sözler ve yazdıkları yazılarla ilgili hususlarda tanınmış olan adli muafiyet, bunların üye Devletlerin temsileiliği sıfati nihayet bulduktan sonra dahi devam edecektir.

13 ncü Bent — Her hangi bir verginin alınması ödevlinin bir yerde mukim bulunması işine bağlı olduğu hallerde, Birleşmiş Milletlerin başlıca veya tâli kurumlarında veya kurulun topladığı konferanslarda bulunan üye Devlet temsilcilerinin görevlerini yapmak üzere bir üye Devlet ülkesinde buldukları müddetler, ikamet müddeti olarak sayılmıyacaktır.

14 ncü Bent — Üye devletler temsilcilerinin ayrıcalık ve muafiyetler kendi şahsi menfaatleri için değil, kurulla ilgili görevlerini tam bir bağımsızlık içinde yapmalarını sağlamak amacı ile tanınmış bulunmaktadır. Binaenaleyh, her üye Devlet, kendi görüşüne göre muafiyetin adaletin yerine getirilmesine engel olduğu veya uğrunda tanındığı amaca zarar gelmeksizin kaldırılacağı kanaatinde bulunduğu bütün hallerde sadece temsileisinin muafiyetini kaldırmak hakkına malik değil aynı zamanda bununla da ödevlidir.

15 nci Bent — 11. 12. ve 13 ncü bentler hükümleri, bir temsilcinin, uyruğu olduğu, temsilciliğini yaptığı veya yapmış olduğu bir devletin makamları karşısında bulunması halinde, uygulanamaz.

16 nci Bent — Bu maddede sözü geçen «Temsilciler» tâbirine bütün murahhaslar, murahhas yardımcıları, müşavirler, teknik uzmanlar ve heyet kâtipleri dâhil telâkki olunmuştur.

Madde — V

Memurlar

17 nci Bent — İşbu madde ile VII nci maddenin, haklarında uygulanacağı memur sınıflarını Umumi Kâtip belirtecektir. Umumi Kâtip bu hususa dair hazırladığı listeyi Genel Kurula sunacak ve mütaakiben bütün üye devletler hükümetlerine bildirecektir. Bu sınıflara dâhil memurların adları muayyen zamanlarda üye devletler hükümetlerine bildirilecektir.

18 nci Bent — Birleşmiş Milletler Kurulu memurları :

a) Resmî sıfatla, söz ve yazıları da dâhil olduğu halde, gösterdikleri çalışma hususunda adli muafiyetten faydalanacaklardır.

b) Birleşmiş Milletler Kurulu tarafından b) ödenen ücret ve maaş üzerinde her türlü vergiden muaf tutulacaklardır.

c) Millî hizmetle ilgili her türlü ödevden muaf tutulacaklardır.

d) Kendileri, eşleri ve beslemekle ödevli buldukları aile üyeleri, göçmenliği kısıt tedbirlerle, yabancıların kayıt işlemlerine bağlı olmalarıdır.

e) Kambiyo kolaylıklarından, ilgili hükümet yanında akredite bulunan diplomatik mümessilliklerin eşit derecedeki memurlarının ayrıcalıkları kadar faydalanırlar.

f) Kendileri, eşleri ve beslemekle ödevli buldukları aile üyeleri, milletlerarası buhran zamanlarında diplomasi memurlarına tanınmış bulunan memlekete dönüş kolaylıklarından faydalanacaklardır.

y) Görevlerine yeni başlayacakları memlekete eşya ve mobilyalarını gümrüksüz ve resimsiz olarak sokmak hakkında faydalanacaklardır.

19 ncu Bent — Umumi kâtip ve bütün umumi kâtip yardımcıları, kendileri için olduğu gibi eşleriyle ergin o'myan çocukları için de, 18 nci bentte anılan ayrıcalık ve muafiyetlerden başka, milletlerarası hukuka uygun olarak, diplomatik temsilcilerin ayrıcalık, muafiyet ve kolaylıklarından faydalanırlar.

20 nci Bent — Ayrıcalık ve muafiyetler sadece Birleşmiş Milletlerin yararına olmak üzere memurlara tanınmış olup onların şahsi menfaatleri için verilmiş değildir. Genel Sekreter, kendi görüşüne göre, muafiyetin, adaletin yerine getirilmesine engel olduğu veya uğrunda tanındığı amaçca zarar gelmeksizin kaldırılabilirliği düşüncesinde bulunduğu bütün hallerde bir memurun muafiyetini kaldırabilecek ve bunu yapmakla ödevli olacaktır. Umumi kâtip hakkında muafiyeti kaldırmak kararını vermeye Güvenlik Konseyi yetkilidir.

21 nci Bent — Birleşmiş Milletler Kurulu işbu maddede sayılan ayrıcalık, muafiyet ve kolaylıkların yol açabileceği kötüye kullanma hallerini önlemek, polis tüzüklerine uymayı sağlamak ve adaletin iyi tarzda yerine getirilmesini kolaylaştırmak amacı ile, her zaman, üye devletlerin yetkili makamları ile işbirliği yapacaktır.

Madde — VI

Birleşmiş Milletler Kurulu adına görevle yolculuk eden uzmanlar

22 nci Bent — V nci maddede anılan memurlardan gayri uzmanlar, Birleşmiş Milletler Kurulu için görevlerde buldukları sırada, yolculuk müddeti de dâhil olduğu halde görevleri süresince, ödevlerini tam bir bağımsızlık içinde yapmaları için zaruri bulunan ayrıcalık ve muafiyetten faydalanırlar. Bu arada hassaten aşağıdaki ayrıcalık ve muafiyetlerden faydalanırlar :

- a) Şahsan tutma veya hapis olma ve şahsi eşyalarının zor alımından muafiyet,
 b) Sözleri ve yazıları da dâhil olduğu halde görevleri esnasında gösterdikleri çalışma hususunda her türlü adli muafiyet. Bu muafiyet, sözü geçen kimseler Birleşmiş Milletler Kurulu için ödev görmeleri nihayet bulduktan sonra dahi devam edecektir,
 c) Bileümle kâğıt ve vesikaların dokunulmazlığı,
 d) Birleşmiş Milletler Kurulu ile yapacakları haberleşmelerde şifre kullanmak, vesikalar ve mühürlü çantalar veya kuriye eliyle muhabere etmek hakkı,
 e) Para ve kambiyo mevzuatı hususunda, geçici resmî görev sahibi yabancı Hükümet temsilcilerine tanınmış olan kolaylıkların aynı,
 f) Şahsi eşyaları için diploması memurlarına tanınmış olan muafiyet ve kolaylıklar.

23 ncu Bent — Ayrıcalık ve muafiyetler Birleşmiş Milletler Kurulunun yararına olmak üzere uzmanlara tanınmış olup kendi şahsi menfaatleri için verilmiş değildir. Umumi Kâtip kendi görüşüne göre, muafiyetin, adaletin yerine getirilmesine engel olduğu veya kurulun menfaatlerine zarar gelmeksizin kaldırabileceği kanaatinde bulunduğu bütün hallerde bir uzmana tanınmış olan muafiyeti kaldırabilecek ve bunu yapmakla ödevli olacaktır.

Madde — VII.

Birleşmiş Milletlerin vereceği lesepaseler

24 ncu Bent — Birleşmiş Milletler Kurulu, memurlarına lesepaseler verebilecektir. Bu vesikalar, 25 nei bent hükümleri göz önünde tutulmak suretiyle Üye Devletler makamları tarafından muteber yolculuk vesikası olarak tanınacak ve kabul edileceklerdir.

25 nei Bent — Kurul hesabına seyahat ettiklerini gösteren bir belge ile birlikte yukarda bahis konusu lesepase hâmil memurlar tarafından yapılacak vize talepleri (Vizeye ihtiyaç hâsıl olduğu takdirde) en kısa zamanda incelenecektir. Bundan başka, bu lesepase hâmillerine çabuk yolculuk kolaylıkları gösterilecektir.

26 nei Bent — 25 nei bentte anılanların benzeri kolaylıklar uzmanlara ve Birleşmiş Milletler lesepasesi hâmil olmamakla beraber, Kurul hesabına yolculuk ettiklerini açıklayan bir vesika hâmil diğer kimselere de tanınacaktır.

27 nei Bent — Kurul hesabına yolculuk eden ve Kurul tarafından verilmiş bulunan lesepaseyi hâmil Umumi Kâtip yardımcıları ve müdürler, diplomatik temsilciler ile aynı kolaylıklardan faydalanırlar.

28 nei Bent — İşbu madde hükümleri, Anlaşmanın 63 ncu maddesi gereğince, uzmanlık kurumlarının Kurulla olan münasebetlerini belirten anlaşmalarda bu hususa dair bir hüküm bulunduğu takdirde, bu kurumlara bağlı çeşitli derecedeki memurlara da uygulanabilir.

Madde — VIII

Uyuşmazlıkların çözülmesi

29 neu Bent — Birleşmiş Milletler Kurulu aşağıdaki uyuşmazlıklar için çözüme şekilleri derpiş edecektir:

- a) Kurulun dâhil bulunacağı sözleşme veya hususi hukuk işleriyle ilgili uyuşmazlıklar;
 b) Resmî sıfatı dolayısıyla muafiyetten faydalanan ve bu muafiyeti Umumi Kâtiplikçe kaldırılmamış bulunan bir kurul memurunun methaldar olduğu uyuşmazlıklar.

30 neu Bent — Taraflar, muayyen bir halde, başka bir çözüme şekline başvurmakta anlaşmadıkları takdirde, işbu Sözleşmenin uygulanmasına ve yorumlanmasına dair bütün uyuşmazlıklar Milletlerarası Adalet Divanına sunulacaktır. Bir üye devletle Birleşmiş Milletler Kurulu arasında uyuşmazlık çıkması halinde, Anlaşmanın 96 nei ve Divan Statüsünün 65 nei maddelerine uygun olarak, ortaya çıkan her hukuki mesele hakkında, istişari oy istenecektir. Divanın oyu, taraflarca katî olarak kabul edilecektir.

Nihai madde

31 nci Bent — İşbu Sözleşme, katılmaları için Birleşmiş Milletler Kuruluna üye bütün devletlere sunulmuştur.

32 nci Bent — Katılma, Birleşmiş Milletler Umumi Kâtibine hususi bir vesika tevdi suretiyle vukubulacak ve Sözleşme, her üye devlet için, kendisi tarafından tevdi edilen katılma vesikasının teslim tarihinden başlayarak yürürlüğe girecektir.

33 ncü Bent — Umumi Kâtip, her katılma vesikası tesliminden bütün üye devletleri haberdar edecektir .

34 ncü Bent — Şurası mukarrerdir ki, her hangi bir üye devlet tarafından katılma vesikası teslim edildikten sonra, bu devletin, işbu Sözleşme hükümlerini, kendi kanunları gereğince, uygulamak durumunda bulunması gerekir.

35 nci Bent — İşbu Sözleşme, Birleşmiş Milletler Kurulu ile katılma vesikasını tevdi eden her üye devlet arasında, bu üye devlet kurulun üyesi kaldığı müddetçe veya Genel Kurul tarafından tekrar gözden geçirilmiş olan bir genel Sözleşmeonayı da adı geçen üye devlet bu son Sözleşmeye katılmaya kadar, yürürlükte kalacaktır.

36 nci Bent — Umumi Kâtip, bir veya birkaç üye devletle işbu Sözleşme hükümlerinin, bu üye devlet veya devletlerce uygulanma şeklini tesbit eden ek anlaşmalar yapabilecektir. Bu ek anlaşmalar, her defasında, Genel Kurulun tasvibine sunulacaktır.

Cumhurbaşkanlığına yazılan tezkerenin tarih ve numarası : 16 . III . 1950 ve 1/268

Bu kanunun ilânının Başbakanlığa bildirildiğine dair Cumhurbaşkanlığından gelen tezkerenin tarih ve numarası : 17 . III . 1950 ve 4/243

Bu kanunun görüşmelerini gösteren tutanakların cilt ve sayfa numaraları : Cilt Sayfa

7 98,221

25 276:277,417:418,424,425,437,452:455